

MÅNADSREVUE OM MAT OG LANDBRUK I VERDA

Nummer 3 2026. Utgitt av Internasjonalt utval i NBS, redigert av Ilona Drivdal, ilonadrivdal@yahoo.no

I desse breva finn lesaren internasjonalt materiale om mattilgangen i verda, frå FAO, La Via Campesina, Friends of the Earth og andre kjelder. Me skriv om aktuelle saker, nye analysar og bakgrunnsartiklar. Brevet blir sendt elektronisk til dei som melder interesse, bruk adressa over. Brev kan også lastast ned frå NBS sine heimesider. Redaktør er Ilona Drivdal

Har du som les, stoff du meiner bør inn i brevet eller andre tilbakemeldingar, så skriv – eller kontakt oss i Internasjonalt utval, adresseliste på side 4 i dette brevet. Hovudtema i dette nummeret er karbonbinding og beiting.

ECVCs ARBEID FOR ET PARADIGMESKIFTE I LANDBRUKET

(Fra ECVCs årsrapport 2025)
«Fremveksten av populisme og høyreorientert nasjonalisme, internasjonale handelsspenninger og økende militarisering etter kriger har polarisert den bredere politiske debatten i hele Europa i 2025, med sterke konsekvenser for landbruket», skriver Ivan Mamana i ECVCs årsrapport for 2025.

For å motsette seg denne utviklingen arbeidet ECVC særlig imot den økte støtten for industrilandbruk og nyliberal handelspolitikk. Langtidsmål er etparadigmeskifte for å iverksette agroøkologisk omstilling. For å fremme forslag for den nye CAP (*Common Agriculture Policy*) bygget ECVC allianser med sivilsamfunn og academia. I forbindelse med handelsavtalen EU-Mercosur ble kampanjen «Farmers Unite» organisert for å hindre at denne avtalen blir ratifisert, og for å reformere internasjonal handel. ECVC ble for første gang invitert til å delta i EU-Parlament-komiteen. ECVC satte seg også mot EU-Marokko-avtalens avgjørelser å bruke ressursene fra Vest-Sahara uten samtykke fra lokalbefolkningen. ECVC overvåker også EUs forhandlinger med Indonesia, Malaysia, Australia og India.

EKSPERTGRUPPER :

Markedsobservatorier organisert av DG AGRI (*European Union Directorate-General for Agriculture*), for overvåkning av produksjonskostnader og priser, og for å sikre at bøndene ikke selger produktene sine under produksjonskostnadene.

Ekspertgruppen for bærekraftige matsystemer, organisert av DG SANTE (*Union Directorate-General for Health and Food Safety*) med debatt om plantesykdommer og dyrehelse.

E-gruppen for europeisk beredskap og responsmekanisme for matsikkerhetskriser (*EFSCM – European Union Directorate-General for Health and Food Safety*), som ble opprettet etter starten av krigen i Ukraina for å bedre forberede EUs mat- og landbrukspolitikk i tilfelle en sikkerhetskrise.

Bærekraftig husdyrproduksjon, di-

aloggruppen *Animal Production*. Bønder stod overfor mange kriser med dyrehelse. ECVC uttalte at krisene ikke er et produktivetsproblem, men et markeds- og inntektsproblem, og foreslår vaksiner i alle medlemsland, også for små bedrifter. Veterinærene burde samarbeide med bøndenes kunnskap og agroøkologiske metoder. ECVC utfordrer industrielt husdyrhold. ECVC fremmer beitebaserte systemer som bruker lokalt dyrket fôr og lokale dyreraser. Småbrugerbasert agroøkologi, priser som dekker produksjonskostnader inkludert rettferdig inntekt for bønder og oppdrettere, markedsregulering og territoriale husdyrsystemer er sentralt.

Nyeleni Global Forum: 11 medlemmer fra ECVC deltok i det tredje *Nyeleni Global Forum* for matsuverenitet i Kandy, Sri Lanka, sammen med over 700 deltakere fra mer enn 100 land. Delegasjonen bidro til å utforme endringer i matsystemer, med grunnleggende verdier som bl.a. feminisme, anti-rasisme, økologisk og digital rettferdighet. ECVC-medlemmer sørget for at agroøkologi og matsuverenitet ble fremmet innen FAOs regionale politiske prosess.

Komiteen for matsikkerhet (CFS) og Mekanismen for sivilsamfunn og urfolk (CSIPM): ECVC deltok i CSIPM (*Civil Society and Indigenous Peoples Mechanism*) på CFS (*Committee on Food Security*) i dialoger om ernæring og matsikkerhet under langvarige kriser. Koordineringskomiteen møtte i Brasilia i fjor regjeringer, FN-organisasjoner sivilsamfunn, privat sektor og forskere, med omfattende deltakelse av urfolk. Viktige beslutninger om global matpolitikk ble tatt.

GMO: Den største aktuelle trusselen er forslaget om å deregulere GMO-er gjennom nye teknikker for genetisk modifisering, såkalte «nye genomiske teknikker» (GMO-NGT). ECVC mobiliserer for å forhindre denne reguleringen, som vil fjerne sporbarhet og tvinge bønder til å kjøpe patenterte

GMO-frø hvert år. ECVC jobber for utveksling av frø mellom bønder, som er viktig for forvaltning av agrobiologisk mangfold.

Agroøkologi og klima: ECVC arbeider imot kommersialisering av klima- og biodiversitetspolitikk og forsvarer offentlig regulering, rettferdige priser, territoriell hensyn og agroøkologi som reelle løsninger for klimatilpassing, beskyttelse av biologisk mangfold og sosial rettferdighet. ECVC setter seg imot spekulative karbonmarkeder i forbindelse med jordbruk («karbonkolonialisme»). Karbonkvotemarkedet kan erstattes med strukturell transformasjon av matsystemer. Siden 2023 jobber et opplæringssteam for å styrke agroøkologi, med web-baserte kurs.

COP30: Medlemmer av ECVC og LVC deltok på COP30 og Folkets toppmøte for klimarettferdighet i Belém, der de fremmet agroøkologi og fordømte karbonhandel, naturkreditter og kommersialiseringen av natur og liv.

DIGITALISERING ECVC understreker at digitale verktøy er politiske og må vurderes etter deres innvirkning på bønders rettigheter, matsuverenitet og agroøkologiske overganger.

BONDERS RETTIGHETER. En videokampanje, «Søkelys på marginaliserte grupper i landbruket», ble lansert, for å gjøre kvinner, migrantarbeidere, minoriteter når det gjelder kjønns- og seksuelle holdninger (LGBTQIA-personer) og andre marginaliserte grupper i landbruket mer synlige. Arbeidsgruppen organiserte et nettkurs om UNDROP (*United Nations Declaration on Rights of Peasants*) og ga et innspill til FN's ekspertgruppe om brudd på bønders rettigheter i Europa. ECVC krever en grunnleggende reform av EUs landbrukspolitikk for å sikre rettferdige priser og omfordele subsidier til små og mellomstore bønder.

Europeisk borgerinitiativ om retten til mat: ECVC deltok i opprettelsen av et europeisk borgerinitiativ (ECI) om retten til mat i EU.

SLIK KAN VI BLI MER SJØLFORSYNT MED MAT - INTERVJU MED STEIN BRUBÆK (ROMSDAL BUDSTIKKE VED JOURNALIST RICHARD NERGAARD, GJENGITT MED TILLATELSE)

«Den beste jorda kan ikke brukes til beite for kyr. Mer av jorda må brukes til å dyrke korn, grønnsaker og grovfôr. Kyrne må beite i utmarka. Uten en massiv omlegging har vi ingen sjanse til å nå målet om 50 prosent sjølforsyning av mat», sier Stein Brubæk i Norges bonde- og småbrukarlag.

MOLDE: Stein Brubæk er opptatt av at vi ser det store, globale bildet for matproduksjon og sjølforsyning av mat. I slutten av mars reiser han til Yaounde i Kamerun som utsending for verdens småbrukerbevegelse, La Via Campesina. Brubæk er leder av internasjonalt utvalg i Norges bonde- og småbrukarlag.

Konferansen i Kamerun kunne ikke vært bedre timet. Verden står i spenn, med kriger, konflikter, tollmurer og spilleregler ikke alle følger. Handelen mellom land blir et viktig tema.

- USA har kastet alle handelsreglene opp i lufta. Mye har blitt mer uforutsigbart. Verden trenger handelsregler som gjør at matproduksjon og handel med mat blir forutsigbart. Min jobb er å tenke landbruk», forklarer Brubæk. Han legger til at de siste 25 åra har det skjedd lite med tanke på mat og fordelingen mellom verdens rike og verdens

fattige land.

I Norge har regjeringen satt som mål at sjølforsyningen av mat skal økes fra 35 til 50 prosent innen 2030, altså i løpet av de fire neste åra. Hvordan ligger vi an?

- Med dagens politikk har vi ingen sjanse til å nå målsettingen om 50 prosent sjølforsyning. Vi må ha en helt annen innfallsvinkel når vi tenker matproduksjon her i landet. Det handler om matsuverenitet. Matsuverenitet er hvert lands rett til å beskytte sin matproduksjon. Hvert land må kunne produsere mer av maten vi **trenger**.

Hva må endres på?

- I dag bruke mye av den beste jorda til beite for kyr. Vi må bruke denne gode jorda til å dyrke mer korn, grønnsaker og grovfôr. Da må kyrne beite i utmarka. Det er en vann-vinn-situasjon. Så står vi i en situasjon der mange av kyrne er for store, for tunge og ikke like godt egnet til å beite i utmarka. Kanskje må vi se på litt andre husdyr-raser. Å sende 60 kyr på utmarksbeite, blir en umulighet. Besetninger på 12-15 kyr vil være mer håndterlige. Skal det bli gjennomførbart å bruke utmarksbeite, må vi femdoble tilskuddet til beiteareal i utmarka. Vi må også stille spørsmålsteget ved om stordrift bare gir

fordeler. Når melkekvoten er stor og jorda ligger fire mil unna fjøset, hvor bærekraftig blir drifta da? Noen oppdager at de står med tre årsverk i arbeidsinnsats, mens inntektene bare holder til ett årsverk. Hva gjør man da? sier Stein Brubæk. Han legger til at man i Norge må slutte å subsidiere kornet, og bruke mer egenprodusert grovfôr framfor importert soya til fôr.

Er det duket for mer proteksjonisme der Norge beskytter egen matproduksjon sterkere?

- Jeg synes at målet om sjølforsyning av mat burde vært 70 prosent. 50 prosent sjølforsyning er for pinglete. Poenget er matsuverenitet. I Norge har vi god dyrevelferd, og folk legger stadig større vekt på å vite hvor maten kommer fra og hvordan den er produsert. Legger vi om kursen i landbrukspolitikken, kan vi både produsere mer av maten vi trenger, og bruke arealene som finnes på en bedre måte enn i dag. Vi må også tenke hvordan ressursene utnyttes. Kan utrangerte høns brukes til mat framfor å bli gasset i hjel og brukt til å lage lim? sier Stein Brubæk. Han registrerer at pendelen har svinget, fra å kun tenke stordrift i landbruket til også å tenke småskalaproduksjon.

Vi må tenke globalt, og handle lokalt, er mottoet, sier Brubæk.

LA VIA CAMPESINA OG LANDREFORM

ECVC forslag for agrarreformer i EU

Den Europeiske Union registrerte mellom 2005 og 2020 nedgang i antall gårder, særlig småbruk med ca 37%. Det er mer enn 4 millioner gårder. 3 % av gårdene kontrollerer mer enn 50 % av landet. Konsentrasjonen av land og reduksjonen i antall gårder og bønder generelt førte til mindre mangfold av produkter og tap av biologisk mangfold.

Gjennomsnittsprisen på land økte med 25 %. Mer og mer jordbruksland kontrolleres av investorer fra tredjeland, særlig i Øst-Europa. Selskapene

kjøper i gjennomsnitt større områder enn normalt til høyere priser enn normalt. CAP-reformen fra 2003 er kapitalismens agrarreform som fremmer konkurransevne, hevder ECVC, som krever en omfordeling av støtte til aktive bønder. De foreslåtte ECVC-direktivene er basert på fire tiltak: bekjempelse av landkonsentrasjon og landran, lettere tilgang til land, jordvern og anerkjennelse og beskyttelse av offentlig, kollektivt og felles landarealer.

ECVC kjemper for en europeisk landbruks- og matpolitikk basert på

matsuverenitet og forpliktet til overgangen til agroøkologiske modeller. De nye lovene må begrense landkonsentrasjon og spekulasjon. Overføring av land må være underlagt offentlig regulering med en ramme for hvem som kan få tilgang til land, for hvilket areal og til hvilken pris. og med forkjøpsrett for unge bønder og agro-økologiske prosjekter som respekterer miljøet og fremmer matsuverenitet. ECVC oppfordrer også til et forbud mot privatisering av slik jord, slik at den forblir en felles ressurs.

VERN OG BRUK AV GLOBALE BEITESYSTEMER

Av Heidi Hogset, Internasjonalt Utvalg

Beitebruk har lenge vært nedprioritert i både landbrukspolitikken i industrialiserte land og utviklingspolitikken i lavinntektsland. Holdningen har vært at omflakkende beitebruk er oppskriften på fattigdom og et fenomen som hører til på historiens skraphaug. Nå som alle er bekymret for klimagassutslipp og hvordan vi kan oppnå mest mulig karbonbinding i landbruket, har beitebruk fått en ny utfordring – de dyrene som kan utnytte utmarksbeiter er også de som slipper ut mest metangass fra sitt fordøyelsessystem. Dette er en stor trussel mot landbrukets klimaregnskap. Dessuten er beitebruk meget arealkrevende, og all menneskeskapt påvirkning på landskap oppfattes som en trussel mot naturen og det biologiske mangfoldet. Der regnes beitebrukets påvirkning på den naturlige vegetasjonen som negativ. Men kunnskap viser at beiting har flere positive virkninger på naturen. Dette har særlig betydning for klimagassutslipp og tap av biologisk mangfold. Denne artikkelen er basert rapporten «*Protection and Use of Global Grazing Systems*» av Fadal, Hoerz, Idel og Wiuff Moe, som kan lastes ned [her](#)¹. En upublisert norsk oversettelse av rapporten er også tilgjengelig ved henvendelse til artikkelforfatteren.

Først klimagassutslipp:

Beitemark er de aller største økosystemene som finnes på landjorda, og har utviklet seg i løpet av 20 millioner år i et samspill mellom planteetende dyr og deres foretrukne beiteplanter. Vedvarende beitetrykk har tvunget planter til å utvikle strategier for å tåle beiting. Det mest vellykkede resultatet er gress, som ikke bare tåler, men faktisk *trenger* beiting. På grunn av beitingen har plantene «lært seg» å bruke røttene til å lagre næring som kan gi råstoff til gjenvekst etter beiting, mens andre planter stort sett har sine reservelagre over bakken, slik busker og trær gjør. Der nyspirte trær drepes av beiting, fordi det ødelegger de knoppene trærne skulle vokst videre fra, blir gress *stimulert* av beiting, fordi deres anlegg for gjenvekst ligger på eller under

bakken, beskyttet mot beitedyrenes bitt.

Beiting stimulerer gresset til ny vekst, men uten beiting vil deres vekst stagnere, og plantene blir etter hvert utkonkurrert av busker og trær. Når beitet gror igjen, ser det gjerne ut som om det blir mer biomasse i vegetasjonen der, men det er som oftest ikke tilfelle – det er riktig bare der skog er den naturlige klimaksvegetasjonen, selv i nærvær av ville beitedyr. Hos trær dominerer biomasse over bakken, mens i gress dominerer biomasse under bakken, i røttene. Figuren til høyre (hentet fra rapporten) illustrerer denne kontrasten².

Mesteparten av beitemarka ligger i områder som enten er for tørre, for kalde eller for bratte til å egne seg til jorddyrking, og mye av den er også dårlig egnet til skog. Derfor blir skog som etablerer seg der, gjerne glissen, med mindre biomasse per m² enn i tilsvarende gressmark. Det er beregnet at alle verdens gressøkosystemer lagrer mer karbon enn alle verdens skogøkosystemer til sammen. Hva som er optimal vegetasjon med tanke på karbonbinding, er avhengig av hva det er best naturlige vilkår for på stedet. Regnestykket for balansen mellom metangassutslipp fra

siste århundrene har derfor gitt et betydelig bidrag til de klimagassutslippene som nå har begynt å gi merkbare endringer i det globale klimaet. Manglende kunnskap om dette er blitt en stor trussel for kampen mot klimaendringene. Det planlegges nå at nesten 1 million km² av Afrikas gressrike biomer skal plantes til med skog innen 2030. Dette er svært uheldig. Skal jordsmonnet som er skapt gjennom beiting i disse områdene ikke gå tapt, må de fortsatt beites også i fremtiden!

Så til det biologiske mangfoldet:

Fraværet av skog i de gressrike økosystemene har muliggjort evolusjonen til et mangfold av arter som er spesielt tilpasset åpne landskap. Mye av dette biologiske mangfoldet forsvinner når beitemarka gror igjen. Gresset har ikke bare gitt gode levevilkår for mange plantearter. Mangfoldet av beitende dyr har også vært bemerkelsesverdig. Ingen gressletter utviklet

En pastoralist i Niger. © FAO/Luis Tato. Bilde hentet fra rapporten

husdyrene (negativt for klimaregnskapet) og karbonbinding i vegetasjonen (positivt for klimaregnskapet) er komplisert, og kan variere mye med hvor og når og ikke minst *hvordan* beitingen foregår. Men skogplanting på gammel beitemark er generelt negativt for klimaet.

Verdens mest fruktbare jordsmonn er skapt gjennom årtusener med beiting. Når disse arealene dyrkes opp, blir store mengder karbon som er lagret i jorda, omdannet til atmosfærisk karbon. Vi har sett dette på prarien i USA, på pampasen i Sør-Amerika, og i svartjordsområdene i Eurasia. Ekspansjon av jordbruksareal i disse områdene som følge av befolkningsvekst de

seg med bare én art beitedyr. Men det er likevel en mindre gruppe dyr som har vært særlig viktig for utviklingen av disse økosystemene, og det er drøvtyggerne. De er nøkkelen til fremtidig forvaltning av beitemark. De er også viktige for helsen til det jordbruksarealet som industrijordbruket er avhengig av. Intensivt jordbruk med bruk av tunge maskiner, plantevernmidler og syntetisk gjødsel legger et stort press på jordsmonnet og mikroorganismene som lever der. Dette fører til problemer med jorderosjon og synkende produktivitet i jordbruket. Å reintegrere

1 <https://www.martin-haeusling.eu/themen/agrarpolitik/study-protection-and-use-of-global-grazing-systems>.

2 Opphavsrett til tegningen er ikke oppgitt i rapporten.

dyr i jordbrukslandskapet er et viktig tiltak mot dette. Husdyrgjødsel tilfører matjord næringsstoffer og organisk materiale som ikke blir tilført med syntetisk mineralgjødsel. Inntil for få generasjoner siden var en kombinasjon av husdyrhold og planteproduksjon det vanlige produksjonssystemet i jordbruket. Mye tyder på at vi bør tilbake dit. Jorda *trenger* dyr.

Men det slutter ikke der – bærekraftig forvaltning av beitemark er også avgjørende for matsikkerhet og konfliktforebygging.

Først matsikkerhet: Beitemarker er sentrale for alle levebrød på landsbygda, både for spesialiserte beitebrukere (*pastoralister*) og fastboende bønder, som driver med husdyrhold eller drar nytte av gjødsel fra vandrende husdyr. Forbedret beitemarkforvaltning forbedrer matsikkerheten til bygdefolk ved å styrke livskraften i de beiteavhengige økosystemene, og opprettholde produktiviteten til husdyr. Husdyrholdet er den viktigste kilden til proteiner til folket på landsbygda, og reduserer dessuten deres sårbarhet for klimasjokk, fordi husdyra tåler klimaendringer bedre enn avlinger gjør. Dermed reduseres behovet for å forlate landsbygda på leting etter et annet levebrød i krisetider.

Til slutt konfliktforebygging: Også i Norge er vi kjent med at beitebruk lett kommer i konflikt med andre samfunnsinteresser. Fosen-saken er en illustrasjon. Generelt har alle land stor respekt for dyrket mark, fordi alle forstår at det er der vi får maten vår fra. Men maten som kommer fra mer eller mindre ukultivert utmark oppfattes ikke som en vesentlig del av matforsyningen, og utmarka tillegges ikke stor verdi som kilde til mat. Beitebruk forventes derfor å vike for alle andre interesser. Mange steder er dette kilde til alvorlige konflikter, som kan destabilisere hele samfunnet. Ørkenlandet Niger er et eksempel på dette.

Men nettopp der konfliktene er mest alvorlige i vår tid, har historien vist at fastboende bønder og omflakkende beitebrukere tidligere kunne leve fredelig sammen og dra nytte av samarbeid. Slik har bønder tradisjonelt ønsket beitebrukerne velkommen til å beite stubben etter at avlingene var høstet, slik at dyrene kunne etterlate seg gjødsel på åkrene. Men med den moderne pengeøkonomien og politisk overstyring av økonomien på landsbygda har dette blitt vanskelig. Utviklingspolitikk og landbrukspolitikk som tilsidesetter

beitebrukernes interesser er en viktig kilde til ufred.

I det globale sør har beitebruk en større betydning for matforsyningen, og da særlig av proteinrik mat, enn tilfellet er i det globale nord. FAO anslår at globalt sett stammer mindre enn 3% av kaloriene i kosten fra beitedyr, men i det globale sør er flere hundre millioner mennesker avhengige av beitebruk. Det praktiseres pastoralisme i 146 land, og 14% av verdens befolkning er gjeterer. For disse er intakte beitemarker og friske dyr et være eller ikke være. En av de største truslene mot beitebrukerne er at landareal som tidligere var felleseie, nå mer og mer blir privatisert og gjerdet inn. Den kommunale forvaltningen av landet forvitret etter hvert som det overtas av private interesser. Det er her mye av konfliktstoffet oppstår. Ansvar for at disse konfliktene ikke oppstår kan ikke bæres av folket på landsbygda. Fremtiden for beitenæringene er noe vi alle må bidra til å sikre, gjennom å sørge for en næringspolitikk som anerkjenner verdien av beitemark, også etter vår tid.

LA VIA CAMPESINA OG LANDREFORM

ECVC forslag for agrarreformer i EU (fra ECVC, februar 2016)

Den Europeiske Union registrerte mellom 2005 og 2020 nedgang i antall gårder, særlig småbruk med ca 37%. Det er mer enn 4 millioner gårder. 3 % av gårdene kontrollerer mer enn 50 % av landet. Konsentrasjonen av land og reduksjonen i antall gårder og bønder generelt førte til mindre mangfold av produkter og tap av biologisk mangfold.

Gjennomsnittsprisen på land økte med 25 %. Mer og mer jordbruksland kontrolleres av investorer fra tredjeland, særlig i Øst-Europa. Selskapene kjøper i gjennomsnitt større områder enn normalt til høyere priser enn normalt. CAP-reformen fra 2003 er kapitalismens agrarreform som fremmer konkurransevne, hevder ECVC, som krever en omfordeling av støtte til aktive bønder. De foreslåtte ECVC-direktivene er basert på fire tiltak: bekjempelse av landkonsentrasjon og landran, lettere tilgang til land, jordvern og anerkjennelse og beskyttelse av offentlig, kollektivt og felles landarealer.

ECVC kjemper for en europeisk landbruks- og matpolitikk basert på matsuverenitet og forpliktet til overgangen til agroøkologiske modeller. De nye lovene må begrense landkonsentra-

sjon og spekulasjon. Overføring av land må være underlagt offentlig regulering med en ramme for hvem som kan få tilgang til land, for hvilket areal og til hvilken pris. og med forkjøpsrett for unge bønder og agro-økologiske prosjekter som respekterer miljøet og fremmer matsuverenitet. ECVC oppfordrer også til et forbud mot privatisering av slik jord, slik at den forblir en felles ressurs.

KONFERANSE OM URFOK OG LANDREFORMER

28.02.2026

Colombias urfolk og andre sosiale bevegelser av urfolk verden over holdt i slutten av februar en konferanse for agrar og sosial rettferdighet. I sluttuttalelsen heter det: «Colombia har tatt til orde mot imperialism og dens aggresjon mot bror- og søsterfolk. I dette øyeblikk er Iran mål for enda et imperialistisk angrep. Vi anerkjenner at alle folk i verden, sammen med regjeringen i det globale sør, må stå samlet i forsvar for internasjonal rett og menneskerettigheter.»

Resolusjonen refererer til FN's erklæring om urfolks rettigheter (UNDRIP) og FN's erklæring om bønders og andre

menneskers rettigheter som arbeider i landlige områder (UNDROP). FN's spesialrapportør og eksperter fremhever at opprinnelsen til urfolks rettigheter er svært forskjellige fra andre gruppers rettigheter og må eksplisitt anerkjennes. Agrarreformen må inkludere urfolk, bønder, nomadiske pastorale folk, havfolk og tradisjonelle fiskersamfunn, kvinner, ungdom og kjønnsdiverse personer, migranter og landarbeidere.

Agrarreform handler ikke bare om land, men også om skoger, hav- og kystområder, elver og andre vannområder, beiteterritorier og migrasjonsruter for husdyr. Matsuverenitet og agroøkologi må stå i sentrum for jordbruksreformene.

INTERNASJONALT UTVAL NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG 2026

Leiar Stein Brubæk, e-post stein359@gmail.com

Heidi Hogset e-post Heidi.Hogset@hiMolde.no

Audun Emil Tvedten, e-post audun.e.tvedten@gmail.com

Ingvild Asphol, e-post iasphol@protonmail.com

Ilona Drivdal, e-post ilonadrivdal@yahoo.no